

ВІДГУК

офіційного опонента Скрипки Ганни Володимирівни
на дисертацію Фамілярської Лариси Леонідівни
«Розвиток інформаційно-комунікаційної мобільності педагога в освітньому
середовищі післядипломної освіти»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дисертаційного дослідження та зв'язок із планами відповідних галузей науки. Наскрізне застосування інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі та управлінні закладами освіти і системою освіти має стати інструментом забезпечення успіху нової української школи, а тому сучасний учитель має володіти такими компетентностями, як здатність до навчання впродовж життя, інформаційно-комунікаційними та цифровими компетентностями, а ще бути мобільним та інноваційним. Отже, перед системою післядипломної освіти постає завдання забезпечення умов для неперервного професійного розвитку педагога, і, зокрема, для формування зазначених груп компетентностей.

Враховуючи відсутність цілісних наукових досліджень розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагога в освітньому середовищі післядипломної освіти, прагнення автора створити сприятливі педагогічні умови цього процесу для вчителів – слухачів курсів підвищення кваліфікації, що включали б оптимальне поєднання шляхів, форм, засобів, методів та прийомів, вважаємо проблему дослідження актуальною як в теорії, так і в практиці післядипломної освіти.

Важливо відзначити, що дисертаційне дослідження виконано у межах теми «Професійна підготовка майбутніх фахівців в умовах ступеневої освіти», яку здійснено відповідно до плану наукових досліджень кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка (Державний реєстраційний номер 0110U002274). Це підтверджує теоретичну та практичну значущість роботи.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Основною метою дослідження дисертантка обрала обґрунтування й експериментальну апробацію моделі розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагога в освітньому середовищі післядипломної освіти.

Відповідно до мети дисертаційної роботи визначено вихідні положення (завдання, об'єкт, предмет, методологічні і теоретичні основи дослідження, наукова новизна, практичне значення одержаних результатів), які є достатньо виваженими, взаємопов'язаними, логічними й цілком обґрунтованими. У процесі розв'язання поставлених завдань було використано комплекс оптимальних методів науково-педагогічного дослідження, що доповнювали один одного.

Результати наукового дослідження Фамілярської Л. Л. можуть бути успішно використані в діяльності закладів післядипломної педагогічної освіти України, а також в теорії і методиці професійної освіти.

Найбільш суттєвими результатами дисертації є розробка моделі розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагога у післядипломній освіті, обґрунтування поетапної методики її реалізації. Заслуговує на увагу уточнення сутнісних характеристик базових понять дослідження, а саме: «розвиток інформаційно-комунікаційної мобільності педагога», «освітнє середовище післядипломної освіти»; визначення та характеристика компонентів, критеріїв, показників та рівнів досліджуваної мобільності педагога, обґрунтування умови їх розвитку в освітньому середовищі післядипломної освіти.

Практичне значення отриманих результатів полягає в розробці, експериментальній апробації та упровадженні в процес підвищення кваліфікації педагогів моделі розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності в освітньому середовищі післядипломної освіти; розробці авторської програми; карти розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагога для застосування в процесі самоаналізу і самопланування особистісно-професійних змін.

Основні результати дослідження висвітлено та обговорено на

міжнародних, всеукраїнських регіональних науково-практичних конференціях, науково-методологічних семінарах кафедри педагогіки Житомирського державного університету імені Івана Франка та засіданнях кафедри педагогіки й андрагогіки комунального закладу «Житомирський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Житомирської обласної ради (2012-2017 рр.).

Оцінка змісту дисертації, її завершеність у цілому.

Дисертаційне дослідження Л.Л. Фамілярської є актуальним, науково оригінальним та логічно завершеним авторським дослідженням.

У першому розділі – *«Теоретичні основи розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагогів в освітньому середовищі післядипломної освіти»* автором здійснено аналіз психолого-педагогічних джерел з теми дослідження, висвітлено ступінь наукової розробленості проблеми, розкрито сутність поняття «інформаційно-комунікаційна мобільність»; узагальнено поняття освітнього середовища післядипломної освіти, а також вимоги до освітнього середовища післядипломної освіти та процесу проектування освітньо-розвивального середовища.

Другий розділ дисертаційного дослідження (*«Розробка моделі розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагога в післядипломній освіті»*) автор присвятила визначенню компонентів (когнітивно-особистісний, соціально-діяльнісний, оцінно-рефлексивний), критеріїв, показників (комунікаційна взаємодія онлайн, саморозуміння, готовність до саморозвитку інформаційно-комунікаційної мобільності, варіативність реалізації творчого потенціалу, використання онлайн технологій) та рівнів (інтуїтивно-репродуктивний, конструктивно-пошуковий, творчо-продуктивний) розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагогів. Також в цьому розділі Лариса Леонідівна представила психолого-педагогічні умови розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагога: педагогічні, психологічні та соціальні. В цьому розділі дослідження автор

також теоретично обґрунтувала модель розвитку досліджуваної мобільності в освітньому середовищі післядипломної освіти.

В третьому розділі дисертації (*«Експериментальне дослідження ефективності розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагога у післядипломній освіті»*) розкрито методика здійснення дослідно-експериментальної роботи; подано й проаналізовано результати експериментальної перевірки моделі розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагога в післядипломній освіті.

Виокремлюючи педагогічні умови розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності вчителів, автор розробила та апробувала очно-дистанційний курс «Розвиток інформаційно-комунікаційної мобільності педагога» у спроектованому освітньо-розвивальному середовищі, які, відповідно, допомогли підвищити рівень інформаційно-комунікаційної мобільності педагога та відслідковувати прогрес вчителя.

Здійснена дослідно-експериментальна робота підтверджує достатню ефективність розробленої структурно-функціональної моделі, що доведено кількісними результатами, представленими у дисертації.

Сформульовані здобувачем положення і висновки забезпечені відповідними методологічними підходами до вивчення предмета дослідження; використанням комплексу взаємопов'язаних дослідницьких методів; результатами успішно здійсненої експериментальної роботи.

Наукова новизна, теоретичне та практичне значення роботи не викликають сумнівів. Ефективність реалізації запропонованого автором комплексу педагогічних умов підтверджують отримані результати, що засвідчили абсолютне зростання рівня інформаційно-комунікаційної мобільності педагогів після завершення експерименту.

Текст дисертації ідентичний змісту автореферату, відповідає спеціальності, за якою вона подана до захисту.

Позитивно оцінюючи представлену дисертаційну роботу, вважаємо за доцільне висловити окремі міркування, що виникли у процесі рецензування дисертації й потребують окремих уточнень і пояснень.

1. У параграфі 1.2 (с. 65), на нашу думку, доцільно було б вказати назви закладів післядипломної освіти, навчальні плани курсів підвищення кваліфікації педагогів яких аналізувалися. Також варто було б проаналізувати діяльність методичних центрів (служб) та закладів післядипломної освіти інших областей.

2. З метою отримання більш точних результатів дослідження варто було б виокремлювати фах вчителів. Це зумовлено тим, що вчителі, які викладають інформатику, здатні швидше навчатись інформаційно-комунікаційним технологіям та можуть мати вищий рівень інформаційно-комунікаційної мобільності порівняно з іншими педагогами.

3. Робота значно виграла б з точки зору практичної значущості, якби автор опублікувала методичні рекомендації по розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагогів в післядипломній освіті і таким чином популяризувала результати власного дослідження. Проте дане зауваження носить більш рекомендаційний характер, адже дисертант висвітлила це питання в одному з параграфів дисертації.

4. В моделі, представленій автором в авторефераті, не зазначена диференціація для вчителів різних категорій (з різним педагогічним стажем), проте в дисертації присутній аналіз результатів дослідження вчителів з різним досвідом викладання (с. 173).

5. На наше переконання, до моделі варто додати назву авторської програми – «Розвиток інформаційно-комунікаційної мобільності педагога» (як на с.26 дисертації).

6. Варто було б розглянути можливості мобільного навчання в післядипломній освіті, оскільки це сприяло б більш інтенсивному розвитку інформаційно-комунікаційної мобільності педагогів.

Проте зазначені зауваження і побажання не зменшують високу наукову

значущість дисертаційного дослідження, яке є самостійним, цілісним, завершеним, що робить певний внесок у розвиток теорії та методики професійної освіти. Публікації автора повністю висвітлюють основні розділи дисертаційного дослідження та його результати.

ВИСНОВОК:

Дисертація відповідає вимогам вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами) і дає підстави для присудження Фамілярській Ларисі Леонідівні наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри
теорії і методики середньої освіти
КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського»

Підпис Г.Скрипки засвідчую:

Директор КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського»

Г. Скрипка

П. Корецька